Společnost
pro církevní právo

ZRCADLO CÍRKVE

7/2021/2

Aktuality Společnosti pro církevní právo
Praha – Brno – Olomouc – Stříbro

7. července 2021 | 12. ročník

Bazilika Neposkvrněného početí Panny Marie, národní svatyně USA, Washington D. C. Foto Záboj Horák
The Basilica of the National Shrine of the Immaculate Conception, Washington D. C. Photo Záboj Horák

P. Jan Blesík a svatořečení Jana Nepomuckého Neumanna

Bylo to v červnu 1977. Můj první průvodce duchovním životem redemptorista Jan Blesík mně tehdy pověděl: „Přijď devatenáctého ke mně na Nový Svět.“ Tam bydlel, a také doma slavil mši svatou, protože od roku 1974 byl opět „bez státního souhlasu.“ „Pustíme si rádio“, slíbil.

Vidím, že zprvu musím povědět, kdo to byl P. Jan Blesík, CSsR (1909–1985). Snad by stačilo říci: hvězda, legenda mezi českým duchovenstvem. Kazatel vyhlášený, skvělý, temperamentní. Společník zábavný, plný humoru. Dobrosrdečný, ale žádný šašek. Nikoliv génius (i když by jím možná chtěl být, troška nevinné ješitnosti vždycky v něm byla). Člověk z masa a kostí, hluboké a nezkrotné víry. Jednou mu v kriminále na Mírově (1958) přinesli fotku z novin: „Hele, Honzo, zvolili tě za papeže.“ Byl totiž trošku Janu XXIII. podobný.

Tak to jsem měl štěstí, že právě ten člověk mě přijímal do lůna Církve svaté (1972). Následující příběh se odehrál o pět let později. Co jsme poslouchali? Přímý přenos z Říma, ze svatořečení českého redemptoristy Jana Nepomuckého Neumanna. „To je už druhý český redemptorista, co dosáhl pocty oltáře“, řekl. První byl apoštol Varšavy a Vídně svatý Klement Maria Hofbauer – Dvořák z Tasovic. A teď je to prachatický rodák, apoštol severní Ameriky!

Pěkně se to poslouchalo, celý přenos z Vatikánského rozhlasu. Ani to komunisti tenkrát výjimečně nerušili, budiž jim chvála. Ono to ovšem nebylo česky. V jednom momentě se však Blesíček (jak jsme mu říkali) rozzlobil. „Slyšíš to“, zakřičel. „Oni říkají, že ten první americký světec je Němec! To je skandál. Zase ty německé kliky po celém světě. Do všeho musí vykřikovat tu svou důležitost, jako to dělají už po celé dějiny! Vždyť jenom Neumannův otec byl Němec. Pravda, ani ne náš, ale cizí, z říše přišlý. Ale Neumannova matka, to si, Jiří, na vždy pamatuj, byla Češka. Anežka Lepší, tak se jmenovala za svobodna, LEPŠÍ! Oni to sice chtějí nějak komolit, ale pravda je tahle. A také si pamatuj, že tam za ním přijel i jeho bratr Václav a stal se také redemptoristou. Tak vidíš, vlastenecká jména, náš český Jan a potom Václav, taková se v Neumannově rodině užívala.“

19. června 1977 kanonizoval papež sv. Pavel VI. biskupa americké Filadelfie a rodáka z českých Prachatic, Jana Nepomuckého Neumanna, polovičního Němce a polovičního Čecha, řeholníka. Státní moc u nás zuřila, nesmělo se o tom mluvit ani nic vysílat. Zkrátka, zapomenout. Ale když jsme adorovali po každé slavnostní mši u sv. Víta asi už od roku 1988 před arcibiskupským palácem na posilu kardinála Tomáška všechny české svaté, nezapomněli jsme zvolat ani: „SVATÝ JENE PRACHATICKÝ, ORODUJ ZA NÁS!“ A dnes k tomu přidáme: „Vypros nám nové kněze, řeholníky a řeholnice!“

Jiří Rajmund Tretera

Vzpomínali jsme na sv. Jana Nepomuckého Neumanna, patrona škol, i letos

Od okamžiku svatořečení Jana Nepomuckého Neumanna v roce 1977 můžeme být hrdi na to, že *úplně prvním světcem USA* – mužem – je *náš rodák*. Čechy už nejsou v Americe a vůbec tam na Západě ve všech zemích na březích Atlantiku jenom neznámou zemičkou zastrčenou někde ve střední Evropě. A Češi jako národ už nejsou jen potomky buřičů z jednoho ze středověkých heretických hnutí, známých z učebnic dějepisu, ale patří do světové katolické rodiny. I navzdory po světě rozšiřovanému mínění, jací jsou to všechno bezbožníci. Když už po staletí vysílají misionáře a *budovatele školství* do celého světa, i do takové Ameriky.

Jan Nepomucký Neumann se narodil 28. března 1811 v Prachaticích v jižních Čechách, na samém předhůří Šumavy. Ještě týž den byl pokřtěn v místním pozdně gotickém kostele sv. Jakuba (viz foto). Byl čtvrtým ze šesti dětí. Podle vzpomínek svého otce byl mezi nimi nejhloubavější a projevoval největší hlad po vzdělání. Zatímco jiné děti si hrály, on si četl. Proto mu i maminka říkala žertem „můj malý knihomol“.

Bylo nasnadě, že by Honzík měl po skončení obecné školy jít studovat na gymnázium. Je jistě ke cti nepříliš zámožné rodiny punčocháře, že se uskrovnila, a otec ho poslal na gymnázium, místo aby ho poslal pracovat. A bylo to rovnou do církevního gymnázia v Českých Budějovicích, k *piaristům* (otcům zbožných škol), kteří tenkrát v Čechách drželi kvalitu a tradici spolu propojené husté sítě zkušených škol, takže můžeme hovořit o školské velmoci. Tam dvanáctiletý Jan složil roku 1823 s vyznamenáním přijímací zkoušku.

Také na gymnáziu byl vynikajícím studentem, dokonce mu zpočátku připadalo tempo výuky příliš pomalé, a doufal, že by mohl nějaký ročník přeskočit, což se mu ovšem nepodařilo. Ze 103 studentů, kteří s Neumannem v ročníku začínali, dokončila studium nakonec méně než polovina, necelých padesát. Platila tehdy ve školách správná přísnost. Po učitelích se žádalo, aby dobře učili a po žácích zase, aby skutečně pracovali a něco se pořádně naučili. Být abiturientem gymnázia, to už něco znamenalo. Když Jan Nepomucký Neumann maturoval, psal se rok 1829.

Po navazujícím dvouletém studiu filosofie stál roku 1831 student Jan před konečnou otázkou, jakému povolání se chce po celý zbytek života věnovat. Sám zpočátku inklinoval k medicíně, a také tatínek si z něho přál mít lékaře, dokonce byl připraven za něho zaplatit vysoké školné. Jan na poslední chvíli svůj záměr změnil. Volání shůry ke kněžství bylo přece jen silnější. A tak 1. listopadu 1831 vstoupil do kněžského semináře v Českých Budějovicích.

Pro bohoslovce, připravující se na kněžské poslání, to nebyla lehká doba. Josefinismus už tehdy sice naštěstí pozvolna ustupoval, ale sám Neumann si zapsal: „*Stejnou smůlu jsem měl v Praze* (kde studoval od roku 1833) *s profesory dogmatiky, morálky a pastorálky. První byl více proti papeži než pro něho* (šlo o Jeronýma Zeidlera, který veřejně popíral papežskou neomylnost)*, druhý byl tak filosofický, že jsme mu téměř nerozuměli, třetí byl úplný josefinista.*“ Už tehdy uvažoval, zdali není povolán stát se misionářem v Americe, proto navštěvoval přednášky z francouzštiny a naučil se anglicky tak, že si začal dopisovat i s misionáři v Americe.

Zahrada kláštera sester boromejek a hospice v Prachaticích. Socha sv. Jana Neumanna.
Foto Zdeněk Přibyl

V roce 1835 měl být vysvěcen, ale k tomu nakonec nedošlo, ač studoval s tak výborným prospěchem. Českobudějovická diecéze měla totiž v té době více kněží, než bylo potřeba. A na Neumanna pohlíželi svrchu. V seznamu kandidátů kněžství ho zařadili až „pod čáru“. Byl totiž příliš pravověrný. Nepatřil k těm, kdo poslušně přijímají doktrínu státního dirigismu ve vztahu k církvi a víře. Neumann se tedy rozhodl, že skutečně odjede do USA, a to i když měl pouze nižší svěcení a nedostal ani žádné doporučující listiny.

Jan Nepomucký Neumann překonal všechny cestovní obtíže a dorazil do Le Havru, kde si nějakou dobu v přístavu tvrdě vydělával na jízdenku na loď. Jízdu po moři nastoupil 20. dubna 1836. 1. června přistál 1836 v New Yorku. A již za dva dny ho s velkou radostí přivítal třetí newyorský biskup John Dubois (vlastně Jean Dubois). Byl první neirský biskup New Yorku, pocházel z Francie. Neumann mluvil všemi jazyky přistěhovalců. Po vážném rozhovoru se biskup přesvědčil, že právě takového kněze potřebuje. A tak ho vysvětil už

25. června 1836. Biskup ho poslal až na hranice newyorské diecéze s Kanadou, do Williamsville pod *Niagarskými vodopády*. V celé diecézi New York bylo v té době už 200 000 katolíků, a jejich počet se díky tehdy vrcholícímu přistěhovalectví z Evropy rychle zvyšoval. V pravém slova smyslu zde nebyly farnosti (až do roku 1908 šlo o misijní území). Neumann ve svých vlastních spisech vždy úzkostlivě dbal správných termínů, když části diecéze, kde sloužil, označoval jako misie, kongregace nebo kvazi-farnost.

Mladý kněz byl mezi svými svěřenci velmi oblíben, což si vysloužil svou obětavostí, kdy byl ochoten cestovat i velké vzdálenosti kvůli křtu i umírajícím, které zaopatřoval na poslední cestu. A také kvůli péči, jež věnoval vzdělání dětí. Záhy si totiž uvědomil, že děti přistěhovalců nejenže často nevědí nic o Bohu či víře, ale mnohdy nejsou schopny ani pořádně mluvit anglicky, ani svými původními jazyky. Neumann byl *nadaný učitel* a jeho studenti i po letech s láskou vzpomínali na jeho *příběhy*, jimiž jim ve třídě přibližoval *Bibli* a *katechismus*. Již v prvním období svého působení postavil tři školy, několik kostelů a far.

Více než čtyři roky byl stále v pohybu, mimo výuky náboženství často cestoval pěšky po bažinaté půdě, od stanice ke stanici, od domu k domu, v chladné zimě i letním horku, navštěvoval nemocné, pomáhal umírajícím, křtil novorozence, vštěpoval víru a horlivost. Ve třech jeho hlavních kvazi-farnostech bylo v průměru ročně 65 křtů a 8 svateb. Neumannovo pracovní vytížení však bylo těžké zejména kvůli značným vzdálenostem, které musel absolvovat pěšky, s batohem, který obsahoval jeho ornát i další potřebné věci, na zádech. Postava rychle kráčejícího drobného kněze se brzy stala známou po celé krajině.

Během tohoto působení ale také začal zažívat duchovní vyprahlost, únavu a obával se, že jeho láska k Bohu je stále méně horlivá. Nejhorší období překonal, když za ním přijel roku 1840 jeho bratr Václav, který pomáhal se stavbami i s výukou náboženství. V létě 1840 se Neumann na několik měsíců zhroutil z přílišného vyčerpání a nemohl vykonávat pastoraci, což u něj zapříčinilo další duchovní krizi.

V té době přišla ale nová vize: získal Boží *povolání,* aby vstoupil do Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Přestože Neumannův biskup žádosti o povolení k Neumannovu vstupu do řehole, jak to bývá obvyklé, odporoval; nakonec povolil a dovolení ke vstupu do řehole dal. Jan se mohl radovat již v roce 1840 z pobytu v řádovém noviciátu v Pittsburghu (Pennsylvania). Po složení řádových slibů roku 1842 působil v Baltimore (Maryland), tj. přímo centru přistěhovalectví. Roku 1844 se stal představeným řeholního domu a roku 1847 provinčním představeným všech redemptoristů v USA.

Naplnění Neumannova poslání právě u *redemptoristů* nebylo náhodné. Tuto řeholní kongregaci založil právník svatý Alfons Maria de Liguori v Neapoli, aby se věnovala *péči o lidi nejvíce opuštěné*, o námořníky, přistěhovalce, venkovany na ztracených vartách, pastýře v horách, o poutní místa. Důraz byl kladen na *kázání Božího slova* a *zpovídání*.

Na doporučení arcibiskupa z Baltimore byl papežem 5. února 1852 jmenován biskupem ve *Filadelfii* (Pennsylvania). Tím více hodně cestoval, stavěl kostely, za jeho působení byl v diecézi průměrně svěcen jeden kostel měsíčně, i školy. Za 8 let svého působení v diecézi založil 100 škol, 80 kostelů a reformoval kněžský seminář.

Byl vlastně vůbec prvním, kdo v USA zorganizoval diecézní školský systém. Pomáhali mu rodiče, kteří chtěli, aby jejich děti byly vzdělávány v katolické tradici. Protože ve Filadelfii byla řada katolíků, kteří neuměli anglicky, začal pro ně vytvářet tzv. národní

farnosti. Důvod byl jak pastorační, tak i sociální. Církev jim byla oporou v případě, že upadli do sociálních potíží.

Velká diecéze nebyla bohatá a biskup Neumann se proslavil osobní střídmostí. Po celou dobu svého pobytu ve Spojených státech nosil vždy pouze jeden pár bot. Když dostal jako dárek nové roucho, často je věnoval novokněžím ve své diecézi. Neumann, znechucený konflikty, protikatolickým násilím a žhářstvím náboženských budov, později napsal do Říma a požádal o nahrazení jiným biskupem, ale papež Pius IX. trval na tom, aby pokračoval.

V letech 1854/1855 se konečně podíval zase do Evropy a v rámci tohoto putování navštívil naposledy svou rodnou zemi. Cestoval tehdy na delší pobyt do Říma, aby se jako zástupce amerických biskupů účastnil slavnostního vyhlášení článku víry o Neposkvrněném Početí Panny Marie, k němuž došlo dne 8. prosince 1854. V Římě pobyl nějakou dobu a seznámil mnoho osobností katolického světa se svým úsilím o rozšíření školství v Americe a péči o přistěhovalce z Evropy. Také papež Pius IX. jej přijal na soukromou audienci a vyjádřil svůj souhlas a obdiv.

Na zpáteční cestě se biskup Jan Nepomucký Neumann zastavil v rodných Prachaticích, a i když se pokusil návštěvu utajit, obyvatelé města mu přichystali slavné přijetí, o němž je *český záznam* v tamní matrice. Střílelo se i z kanónu. A biskup Neumann poprvé sloužil mši svatou a kázal v kostele sv. Jakuba, v němž byl jako dítě pokřtěn. Po návratu do USA se dále věnoval své práci.

Farní kostel sv. Jakuba Staršího v Prachaticích.
Foto Kateřina Zlesáková

5. ledna 1860, ve věku 48 let, se na ulici zhroutil a zemřel na mrtvici. Jeho poslední modlitbou byla Zdrávas Maria *v rodné češtině*.

Svatý Jan Nepomucký Neumann, jehož památka se dnes slaví 19. června, je připomínán zejména v Americe a v českých zemích. U nás především ve svých rodných Prachaticích.

Prachatice na svého slavného rodáka stále s láskou vzpomínají. Nejen, že je mu v místním kostele zasvěcena boční kaple, ale stále zde stojí i Neumannův rodný dům, jenž nyní slouží jako klášter Milosrdných sester svatého Karla Boromejského. Při klášteru stojí hospic provozovaný sestrami boromejkami, jež nese Neumannovo jméno.

Boromejky se do Prachatic dostaly díky rodné sestře svatého Jana Neumanna, Karolině Johaně Neumannové. Ta byla vůbec první novickou kongregace Milosrdných sester svatého Karla Boromejského, které bylo povoleno vstoupit do noviciátu nově založeného řádu v Čechách v době, kdy už se konečně kláštery mohly v rakouských zemích v josefinských dobách zrušené, obnovovat, a nové, obyčejně jako kongregace, zakládat. V roce 1860, poté, co zemřel otec sourozenců Neumannových, připadl Karolině Johaně rodný dům, v němž ještě téhož roku založila klášterní komunitu, která v Prachaticích trvá s výjimkou přerušení za komunistické totality dodnes. V místnosti, kde se světec narodil, je nyní klášterní kaple.

Letos byla oslava svatého Jana Nepomuckého Neumanna, která se konala v sobotu 21. června, v Prachaticích zvláště radostná. Nejenže od světcova narození letos uplynulo 210 let, ale šlo zároveň o *nové požehnání farního chrámu*. Kostel sv. Jakuba byl několik let opravován a po náročné rekonstrukci to byla první mše svatá, která se v čistě restaurovaném chrámu sloužila. Hlavním celebrantem byl biskup litoměřický Mons. Jan Baxant, který působil v letech 2003–2008 jako generální vikář Českobudějovické diecéze. Ve svém kázání připomněl život a službu svatého Jana Nepomuckého Neumanna a jeho význam pro dnešní dobu, zejména jeho důraz na *katolické vzdělávání* a roli kněží jako *zpovědníků*.

R. D. Petr Plášil, prachatický farář a okrskový vikář, Mons. Jan Baxant, biskup litoměřický.
Foto Zdeněk Přibyl

Bohoslužeb se zúčastnila řada místních osobností, včetně Ing. Tomáše Jirsy, senátora Parlamentu ČR za volební obvod Český Krumlov, a prachatického starosty Ing. Martina Malého, který ve své zdravici vyzdvihl příkladnou spolupráci mezi městem a farností.

Kromě samotného vrcholu oslav, mše svaté, byla v Prachaticích i řada doprovodných akcí. Bylo možno zdarma navštívit expozici prachatického muzea, kde je jedna z expozic věnována životu svatého Jana Neumanna, nebo přijít za sestrami boromejkami do jejich kláštera, které se zvláště v dny oslav rády ujímaly doprovázení poutníků.

Vojtěch Círus, Jiří Rajmund Tretera

Gratulujeme

Dne 25. června 2021 složil státní doktorskou zkoušku na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích R. D. ICLic. Mgr. et Mgr. Šimon Polívka, farář ve Vejprtech, ochránce spravedlnosti a obhájce svazku Diecézního soudu litoměřické diecéze. Téhož dne obhájil disertační práci na téma *Pravomoci a oprávnění zpovědníka*. Vedoucím jeho disertační práce byl R. D. doc. JUDr. Stanislav Přibyl Ph.D., Th.D., JC.D.

Z nové literatury

Ius Canonicum, Vol. 61 Núm. 121, Edificio Biblioteca de Humanidades, Universidad de Navarra, Pamplona, 2021, ISSN 0021-325X, ISSN-e 2254-6219,

z obsahu:

PALOMINO, Rafael, *TRETERA, Jiří Rajmund, HORÁK Záboj (eds.), Spiritual Care in Public Institutions in Europe* (recenze), s. 539–542.

Periodikum Zrcadlo církve, Aktuality Společnosti pro církevní právo Praha – Brno – Olomouc – Stříbro vydává a rozesílá Společnost pro církevní právo, z. s., Sudoměřská 25, 130 00 Praha 3.

Fotografie na titulní straně: Bazilika Neposkvrněného početí Panny Marie, národní svatyně USA, Washington D. C. The Basilica of the National Shrine of the Immaculate Conception, Washington D. C. Photo: Záboj Horák

Šéfredaktor: P. Jiří Rajmund Tretera OP
Zástupce šéfredaktora: Záboj Horák
Redakční rada: Jan Beránek, Vojtěch Círus, Tomáš Grundza, Jakub Nagy, Marek Novák
Úprava fotografií: Antonín Krč

Starší čísla online: spcp.prf.cuni.cz/aktuality. Zrcadlo církve vychází dvakrát měsíčně.
spcp@prf.cuni.cz

ISSN 2695-0111